

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet tot wijziging van titel 10 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat de sanering van afvalwater betreft
- Principiële goedkeuring

Samenvatting

De taken van algemeen belang van Aquafin en de wijze waarop de toevertrouwde taken van algemeen belang worden uitgevoerd is na dertig jaar aan een actualisering toe. Leidraad daarbij is de uitvoering van het Regeerakkoord om Aquafin te responsabiliseren met een resultaatgerichte aansturing aan de hand van doelstellingen en sterk vereenvoudigde procedures.

- Het ontwerp van decreet actualiseert de taken van Aquafin, kent een aantal nieuwe taken toe en machtigt de Vlaamse Regering om bijkomende opdrachten toe te kennen aan Aquafin.
- Nieuw is ook dat de Vlaamse overheid niet langer het investeringsprogramma vaststelt. Aquafin bepaalt dat autonoom, op basis van de afspraken die hierover worden gemaakt in de samenwerkingsovereenkomst. De controle van de Vlaamse overheid zal gebeuren via het toezicht op het investeringsplan en het ondernemingsplan dat Aquafin opstelt.
- Het ontwerp biedt een decretaal kader voor de overeenkomst die het Vlaamse Gewest en Aquafin met elkaar sluiten. Belangrijk daarbij is dat de goede werking van Aquafin zal opgevolgd worden aan de hand van een aantal kritische prestatieindicatoren (KPIs). Daarmee wordt afgestapt van de huidige zware procedures in het kader van de opvolging van individuele investeringsprojecten met operationele tussenkomst en voorafgaandelijke goedkeuringen.
- Het ontwerp van decreet verduidelijkt de rol van de Vlaamse Milieumaatschappij voor wat betreft het toezicht op de uitvoering van de taken van algemeen belang en de efficiënte inzet van maatschappelijke middelen door de nv Aquafin.

Tot slot worden rioleringswerken voor gemeenten gemakkelijker gemaakt door hen toe te laten gebruik te maken van de artikelen 9 tot 16 van de Gaswet.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

1. Naar een responsabilisering van Aquafin, met een resultaatgerichte, programmatorische en flexibele aanpak

Dit ontwerp van decreet, dat kadert in het beleidsveld leefmilieu en waterbeleid, beoogt uitvoering te geven aan beleidsmatige doelstelling SD4 van de beleidsnota Omgeving 2019-2024, die luidt:

“SD 4 : Naar een efficiënte en effectieve inzet van middelen in de watersector,

- *OD1 : Responsabiliseren van actoren – de nv Aquafin wordt geresponsabiliseerd aan de hand van een meer resultaatgerichte aansturing met doelstellingen en meetbare kritische performantie-indicatoren. Tevens wordt het toezicht afgestemd op deze nieuwe werkwijze.”*

Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 stelt dat het financieringssysteem van de nv Aquafin dient te worden omgevormd naar een resultaatgerichte, programmatorische en flexibele aanpak, met sterk vereenvoudigde procedures en meer responsabilisering in de taakverdeling met de Vlaamse Milieumaatschappij. Tevens stelt het Regeerakkoord dat actoren geresponsabiliseerd moeten worden en dat ambitieuze doelstellingen en criteria aan de actoren moeten worden opgelegd die moeten in acht genomen worden bij het plannen, uitvoeren en financieren van hun activiteiten en het in stand houden van hun installaties.

Om hier invulling aan te geven wordt het Gec. DIWB aangepast om het decretale kader dat van toepassing is op Aquafin te actualiseren. De Vlaamse Milieumaatschappij en Aquafin werkten op intensieve wijze samen om tot een nieuw samenwerkingsmodel te kunnen komen.

Aquafin zal zelf kunnen beslissen welke investeringsprojecten zij wenst uit te voeren en het rollend investeringsprogramma wordt niet langer door de Vlaamse Regering opgedragen. De overstap naar een resultaatgerichte aansturing betekent tevens dat aan de nv Aquafin doelstellingen worden opgelegd. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van Aquafin om haar rollend investeringsplan en ondernemingsplan zodanig op te stellen en uit te voeren dat de haar opgelegde doelstellingen worden bereikt.

Deze aangepaste werkwijze met meer autonomie en responsabilisering voor de nv Aquafin vereist een aangepast toezicht. Er wordt daarom afgestapt van de huidige zware procedures in het kader van de opvolging van individuele investeringsprojecten met operationele tussenkomst en voorafgaandelijke goedkeuringen. In de plaats wordt een toezicht op organisatieniveau opgezet met nadruk op proces- en portefeuilleniveau. Van Aquafin wordt verwacht dat zij aan de hand van haar ondernemingsplan verduidelijkt met welke activiteiten en middelen en binnen welke termijn zij haar resultaten zal behalen. Na akkoord van de Vlaamse Regering wordt periodiek over de voortgang gerapporteerd, die wordt opgevolgd door de Vlaamse Milieumaatschappij.

2. Aanpassing van de saneringsopdracht van de gemeenten

Gemeentelijke rioleringswerken worden vereenvoudigd door hen toe te laten gebruik te maken van de artikelen 9 tot 16 van de Gaswet. Net zoals de nv Aquafin kunnen ze dan rioleringswerken die

van openbaar nut worden verklaard ook uitvoeren op private onbebouwde gronden die niet volledig omsloten zijn met een ondoordringbare muur of omheining.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

1. Het bijgaand ontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2020/240 van 16 juni 2021.
2. Het bijgaand ontwerp van decreet werd aangepast aan het advies van de Inspectie van Financiën van 20 oktober 2021, met kenmerk JVE_21_001710.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

1. Resultaatsgerichte aansturing van de nv Aquafin en aangepast toezicht (art. 1 – 17 van het ontwerp van decreet): een nieuw samenwerkingsmodel

Dit ontwerp van decreet geeft uitvoering aan de hoger beschreven doelstellingen. De Vlaamse Milieumaatschappij en Aquafin werkten aan een nieuw samenwerkingsmodel en een logischere taakverdeling. Het huidige model voorziet een sterk projectmatige aanpak, met zware procedures in het kader van de opvolging van individuele investeringsprojecten met operationele tussenkomst en voorafgaandelijke goedkeuringen. Het doel is om te evolueren van het bestaand toezicht met focus op individuele projecten en effectieve operationele werking, naar een resultaatsgericht toezicht met focus op het algemene programma op strategisch niveau en een effectieve werking op procesniveau. De uitdaging daarbij is te waarborgen dat het kwaliteitsniveau van de dienstverlening dat mede tot stand wordt gebracht door de sterke betrokkenheid van de Vlaamse Milieumaatschappij en haar expertise in deze materie, niet in het gedrang komt.

Opdat die nieuwe aanpak zou slagen, is het belangrijk dat het decretale kader van de werking van Aquafin wordt verduidelijkt. Het decretale kader is overigens 30 jaar oud en aan herziening toe. In die hervorming is dit ontwerp van decreet dus een eerste stap om te komen tot een resultaatgerichte, flexibele en programmatorische aanpak voor de bovengemeentelijke sanering.

Deze evolutie is een proces, dat evaluatie en opvolging zal vergen. De Vlaamse Milieumaatschappij zal uiteraard blijven toezien op de wijze waarop Aquafin zich kwijt van haar taken van algemeen belang en rapporteert hierover direct aan de Vlaamse Regering. Mocht blijken dat dit model bijsturing nodig heeft, zal de Minister de nodige maatregelen voorstellen en waar nodig decretale initiatieven aan de Vlaamse Regering voorleggen om daar uitvoering aan te geven.

- **Autonomie, verantwoordelijkheid en transparantie als uitgangspunt.** Het ontwerp van decreet neemt de drie kernprincipes autonomie, verantwoordelijkheid en transparantie als uitgangspunt. Aquafin vervult taken van algemeen belang die het Vlaamse Gewest haar toevertrouwt. Uiteraard moet de wijze waarop die worden uitgeoefend steeds voldoen aan de vereisten deugdelijk bestuur, die het Vlaamse Gewest hoog in het vaandel draagt. Daarbij is het belangrijk te komen tot sterk vereenvoudigde procedures en meer responsabilisering in de taakverdeling tussen de Vlaamse Milieumaatschappij en Aquafin. De toekenning van meer autonomie aan Aquafin heeft tot doel de financiering en de werking van de bovengemeentelijke opdracht efficiënter en effectiever te organiseren en te komen tot een

betere afstemming en logischere taakverdeling tussen de actoren in de watersector. Autonomie is evenwel geen vrijbrief en is geen doel op zich. Een grotere vrijheid gaat daarom steeds hand in hand met meer transparantie en een grotere verantwoordelijkheid.

- **Meer autonomie:** De belangrijkste wijziging van het beoogde nieuwe model is dat Aquafin de autonomie verwerft om zelf vast te stellen welke investeringen zullen gebeuren. Dit is een logische keuze in het licht van responsabilisering en resultaatgerichte aansturing. Aquafin bepaalt zelf hoe zij haar doelstellingen wenst te bereiken en draagt dus ook de verantwoordelijkheid voor het eindresultaat.
  - **Nieuw evenwicht door vergroten transparantie en verantwoordelijkheid Aquafin.** Omdat de investeringen inzake bovengemeentelijke sanering worden gefinancierd via de waterfactuur, is er nood aan een mechanisme om te controleren of Aquafin het toepasselijke decretale kader en de afspraken die gemaakt zijn in de samenwerkingsovereenkomst naleeft. Daarom zal het investeringsplan worden voorgelegd aan de Vlaamse Milieumaatschappij, die over een schorsingsbevoegdheid beschikt. De delen van het ondernemingsplan die betrekking hebben op de taken van algemeen belang, zullen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.
  - **Meer flexibiliteit: Samenwerkingsovereenkomst en bijzondere overeenkomsten.** Het voorontwerp van decreet voorziet dat naast de “kern”-taken van algemeen belang, de Vlaamse Regering bij bijzondere overeenkomst andere taken aan Aquafin kan opdragen. Die overeenkomsten zijn van kortere duur dan de samenwerkingsovereenkomst. Dat biedt flexibiliteit, zonder te raken aan de garanties die Aquafin nodig heeft om haar taken voor een voldoende lange tijd uit te voeren (mede gelet op haar financieringswijze).
  - **Meer transparantie: Verslagverplichtingen en strategisch overleg.** Goede informatiedoorstroming van Aquafin naar de Vlaamse Milieumaatschappij is essentieel. Daarom verduidelijkt het ontwerp van decreet de verslagverplichtingen van Aquafin ten aanzien van de Vlaamse Milieumaatschappij. Aquafin en de Vlaamse Milieumaatschappij zullen ook o.m. regelmatig een strategisch overleg organiseren tussen de top van beide organisaties. Het ondernemingsplan wordt, voor wat betreft de uitvoering van de taken van algemeen belang van Aquafin, ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Verder verduidelijkt het ontwerp van decreet de informatiebevoegdheden van de Vlaamse Milieumaatschappij.
  - **Meer verantwoordelijkheid: resultaatgerichte aansturing.** Dit ontwerp van decreet maakt de overstap naar een resultaatgerichte aansturing mogelijk aan de hand van kritische prestatie indicatoren. Die KPI's zullen in onderling overleg tussen Aquafin en de Vlaamse Milieumaatschappij worden opgesteld. Deze oefening, die nog aan de gang is, zal worden uitgewerkt in de aangepaste samenwerkingsovereenkomst die het Vlaamse Gewest met Aquafin sluit.
2. Werken met een verklaring van openbaar nut (VON) voor gemeentelijke rioolbeheerders (art. 19 van het ontwerp van decreet)

Op vraag van de gemeentelijke rioolbeheerders, daarin gesteund door de VVSG, wordt het ook voor hen mogelijk gemaakt om via de toepassing van de artikelen 9 tot 16 van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (Gaswet) gemakkelijker leidingen aan te brengen in onbebouwde private gronden. Aquafin beschikt reeds over deze mogelijkheid sinds de oprichting ervan in 1991.

De uitbreiding van de toepassing van de artikelen 9 tot 16 Gaswet tot de gemeentelijke rioolbeheerders kan het aanleggen van rioleringen vereenvoudigen en versnellen doordat er minder onteigeningen nodig zullen zijn.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor de artikelsgewijze toelichting wordt verwezen naar de memorie van toelichting

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De wijze waarop de nv Aquafin wordt gefinancierd, wordt niet gewijzigd. Enkel de wijze waarop de nv Aquafin wordt aangestuurd en opgevolgd verandert. De uitvoering van haar opdrachten van algemeen belang moet zoals steeds binnen de gestelde begrotingsgrenzen gebeuren. Dit voorontwerp heeft dus geen budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. Dit wordt bevestigd in het advies van de Inspectie van Financiën van 20 oktober 2021.

B. ESR-TOETS

Het voorontwerp heeft geen invloed om de ESR-neutraliteit van de investeringen in bovengemeentelijke rioolwaterzuiveringsinfrastructuur. De financiering van deze investeringen wordt niet gewijzigd.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het ontwerp heeft geen impact op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Milieumaatschappij. De gewijzigde aanpak over het toezicht kan opgevangen worden binnen het bestaande personeelsbestand en binnen de bestaande personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het ontwerp zorgt ervoor dat gemeentelijke rioolbeheerders gebruik kunnen maken van de artikelen 9 tot 16 Gaswet wat de aanleg van rioleringsinfrastructuur eenvoudiger moet maken. Dit heeft een beperkte gunstige invloed op de personeelsinzet en de werkingsuitgaven. Het is ook mogelijk dat de investeringskosten iets lager zullen zijn nu het aankopen van gronden, al dan niet via onteigening, voor een groot stuk vermeden kan worden. Het voorontwerp heeft dan ook een beperkte gunstige weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Over dit ontwerp wordt het advies ingewonnen van de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen en van de SERV.

Nadat de adviezen van de strategische adviesraden ontvangen is, wordt advies gevraagd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van titel 10 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat de sanering van afvalwater betreft, en de bijhorende memorie van toelichting;

2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

* te gelasten over voornoemd ontwerp van decreet het advies in te winnen van de Minaraad en de SERV

* te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, voor zover de adviezen van de Minaraad en de SERV geen aanleiding gaven tot inhoudelijke wijzigingen aan het voorontwerp van decreet.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR